

tourism potential on the territory of the mountainous areas of western regions of Ukraine and, on this basis, the measures aimed at improving the financial, personnel and information support of the tourism business have been proposed, and also creating an attractive investment environment for projects in tourism and recreation, which in the long run contribute to social and economic development of the Carpathian region. A prospect for further research is to develop a mechanism for the practical implementation of the proposed measures.

Keywords: *tourist and recreational potential problems, infrastructure, investment prospects and development.*

Одержано 10.09.2016 р.

УДК 330.322.014

Лендел Оксана Михайлівна,
аспірант кафедри фінансів,
Мукачівський державний університет

АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

У статті розглянуто інвестиції як важливий фактор соціально-економічного розвитку регіону та як складову економічної стратегії розвитку України загалом. Залучення інвестицій сприяє економічному та соціальному зростанню регіону, впровадженню новітніх технологій, підвищенню ефективності та якості виробництва, створенню якісного людського капіталу. Метою статті є аналіз інвестиційної активності в регіоні. Для вирішення поставлених завдань у статті використано такі методи наукового дослідження: аналіз, синтез та порівняння, метод розрахунку. Визначено основні типи підприємств, у рамках яких здійснюється інвестування на міжнародному рівні (дочірня компанія, асоційована компанія, підприємство-партнер). Також розглянуто важливість використання локальних переваг регіону для підвищення інвестиційної привабливості та основні чинники, що визначають інвестиційний клімат (наявність ресурсів, розвиток інфраструктури, відкритість регіону для зовнішньоекономічних відносин, стан регіональної економічної політики, значні розміри споживчого ринку, рівень злочинності, кліматичні умови, рівень освіти, рівень валового регіонального продукту). Проаналізовано обсяги залучення прямих іноземних інвестицій у регіон за останні роки. За 2014-15 рр. встановлено істотне зменшення у надходженні інвестицій у порівнянні з попередніми роками. Найбільші надходження спостерігаються у таких сферах, як промисловість та транспортна діяльність. Інвестиційна активність зосереджена біля основних міст регіону, тобто нерівномірно. Виявлено переваги та недоліки залучення іноземних інвестицій та потенційні можливості регіону. Досліджено напрями державного сприяння розвитку іноземного інвестування. Теоретичною основою є наукові праці вітчизняних та іноземних вчених, а також дані Управління статистики, на основі яких проаналізовано обсяги прямих іноземних інвестицій за роками, за видами економічної діяльності, їх територіальний розподіл та темпи зростання у порівнянні до попередніх років. Подальшого дослідження потребують питання вдосконалення правової та нормативної бази ефективності залучення та використання іноземних інвестицій, а також кроки щодо створення позитивного іміджу регіону на міжнародному рівні.

Ключові слова: *інвестиції, прями іноземні інвестиції, регіон, розвиток, інвестиційна привабливість, інвестиційний клімат.*

ВСТУП

Постановка проблеми. Стимулювання соціально-економічного розвитку регіону значною мірою залежить від залучення та раціонального використання інвестицій (акціонерного капіталу) – внутрішніх та зовнішніх. Прямі іноземні інвестиції не тільки сприяють зміцненню економіки, підвищують конкурентоспроможність як регіону, так і країни загалом, але й покращують міждержавні відносини з країнами-інвесторами. Використовуючи досвід економічно розвинутих країн, можна підвищити не тільки фінансові показники, але й вийти на якісно

новий рівень соціально-економічного розвитку регіону.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Аналіз наукових праць показав, що питання іноземного інвестування є актуальним не тільки в Україні, але й багатьох закордонних країн. Цю тему висвітлювали такі вчені, як Л. Т. Веллс, К. Девідсон, Д. Шнайдер, Г. Райтер, В. Вудрафф, Г. Шварценберг. Л. Т. Веллс провів аналіз зростання обсягу іноземних інвестицій у країни Третього Світу, які стали не лише джерелами сировини, але й виробниками та споживачами високоякісної, високотехнологічної продукції. Наведені фактори, що впливають на

рішення інвесторів створювати спільні або дочірні підприємства, а не лише експортувати чи укласти ліцензійні угоди [1]. К. Девідсон розкрив вплив іноземних інвестиційних стандартів на забезпечення благополуччя та збільшення зайнятості населення приймаючої країни [2]. Питання залучення іноземних інвестицій розглядали такі вітчизняні науковці, як І. Боднар, О. Ковальчук, С. Захарін, О. Гаврилук, Т. Гринів. І. Боднар визначив основні проблеми залучення іноземних інвестицій в Україну на сучасному етапі, розглянув причинно-наслідкові зв'язки між інвестиціями та їх очікуваними наслідками – підвищення рівня виробництва, якості продукції, зростання ВВП [3]. О. Ковальчук, А. Пересада здійснили моніторинг інвестиційних процесів в Україні, визначили форми інвестування та можливості їх впровадження [4, 5]. С. Захарін визначив перспективи інтеграції України у міжнародний інвестиційний ринок [6]. Т. Гринів дослідив стан та перспективи розвитку іноземного інвестування в умовах кризи [7].

Мета статті (постановка завдання). Метою статті є аналіз зовнішньоекономічної інвестиційної діяльності Закарпатської області на основі статистичних даних, визначення основних факторів, що впливають на інвестиційну активність.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ

Термін «інвестиції» згідно Закону України «Про режим іноземного інвестування» трактується таким чином: «Іноземні інвестиції – цінності, що вкладаються іноземними інвесторами в об'єкти інвестиційної діяльності відповідно до законодавства України з метою отримання прибутку та (або)

досягнення соціального ефекту»; а «підприємство з іноземними інвестиціями» – «...підприємство (організація) будь-якої організаційно-правової форми, створене відповідно до законодавства України, іноземна інвестиція в статутному капіталі якого, за його наявності, становить не менше ніж 10 відсотків [8]».

Виділяють три основні типи підприємств з іноземними інвестиціями, різниця між якими – лише у їх частці [9]:

– дочірня компанія – підприємство, де інвестор контролює більше 50% голосуючих акцій;

– асоційована компанія – підприємство, в якому інвестор контролює не менше ніж 10% голосуючих акцій, але не більше 50%;

– підприємства-партнери – це підприємства, які або взагалі не володіють акціями одного, або володіють ними в кількостях, не достатніх для того, щоб впливати в рамках відносин прямого інвестування, проте мають загальну материнську компанію.

Щороку компанія BDO International публікує рейтинг інвестиційної привабливості світових країн «International Business Compass», за 2015 рік місце України в ньому піднялось на 20 позицій, що за умов теперішньої політичної та економічної нестабільності є дуже хорошим показником. Україна в цьому рейтингу розташовується на 89 місці та входить до числа країн, які показали найкраще річне зростання, нарівні з Білорусією та Латвією, у порівнянні з 2014 роком, де наша країна займала аж 109 місце [10].

Інформація щодо основних країн-інвесторів наведена в табл. 1 [11]

Таблиця 1

Прямі іноземні інвестиції з країн світу в економіку України [11]

Країни-інвестори	Обсяги прямих інвестицій на 01.10.2015 р. (млн. дол. США)	У % до підсумку
Усього, у тому числі	43949,4	100,0
Кіпр	12187,6	27,7
Нідерланди	5702,0	13,0
Німеччина	5460,4	12,4
Російська Федерація	2962,8	6,7
Австрія	2639,6	6,0
Велика Британія	1948,7	4,4
Віргінські Острови (Брит.)	1863,3	4,2
Франція	1547,2	3,5
Швейцарія	1369,5	3,1
Італія	969,1	2,2
Польща	793,4	1,8
США	704,9	1,6
Угорщина	565,1	1,3
Беліз	551,4	1,3
Інші країни	4684,4	10,8

Найбільше інвестицій надійшло до таких регіонів України: Київської, Дніпропетровської, Харківської, Львівської, Одеської, Запорізької, Полтавської, Івано-Франківської областей та до м. Київ (93,7% всіх залучених прямих іноземних інвестицій).

Такий розподіл капітальних та прямих іноземних інвестицій в окремі регіони не є рівномірним, наслідком чого є відмінність у соціально-економічному розвитку регіонів та подальше збільшення розриву у їх функціонуванні [10].

Так, наприклад, на Закарпатську область інвестицій у порівнянні з іншими областями України припадає лише мала частина від обсягу усіх іноземних (табл. 2).

Таблиця 1

Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) за регіонами України [11]

Регіон	Обсяг на 1 січня					На 31.12.2014 р.
	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	
Усього	39175,7	43836,8	48991,4	53679,3	57056,4	45916
м. Київ	19225,1	21831,6	24907,7	27278,1	28693	22733
Дніпропетровська	7054,1	7495,1	8208,2	8432,3	9064	7758,7
Харківська	2082,7	2716,9	2814,3	2174,3	2131,9	1726
Київська	1525,4	1611,1	1751,7	1835,2	1988,5	1653,8
Львівська	1198,6	1254,6	1387,8	1637,8	1701,4	1374,9
Одеська	1042	1107,3	1220,5	1629,1	1671,7	1432,5
Запорізька	916,2	952,8	987,6	1077,6	1125,4	885,2
Закарпатська	363,7	364,4	348,5	406,4	437,5	376,6
Чернівецька	61,8	61,9	61,9	64,2	80,2	68,7

Закарпатська область має сприятливе геополітичне положення та займає активну позицію у сфері транскордонного співробітництва, тому має всі передумови для того, щоб стати центром торгівельно-економічних, ділових та міжрегіональних відносин. Подальше залучення коштів іноземних інвесторів ще більше активізує фінансово-економічні процеси в регіоні, забезпечує впровадження нових технологій, сприятиме розвитку малого і середнього бізнесу. Серед найбільших підприємств з іноземними інвестиціями на Закарпатті можна виділити: ТОВ «Флекстронікс», ТОВ «Джейбіл Україна», ТОВ «Фішер», ТОВ «Форшнер», ТОВ «БліцартПродукціон», ТОВ «Ядзакі Україна».

19,7 млн. дол. США прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) було вкладено за 2015 рік інвесторами в економіку Закарпатської області. На 31 грудня 2014 року обсяг внесених з початку інвестування в економіку області прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) становив 376,6 млн. дол. США, що на 13,9% менше обсягів інвестицій на початок 2014 року та у розрахунок на одну особу населення складає 300,0 дол. США. У 2014-2015 рр. спостерігається деякий спад у надходженні прямих іноземних інвестицій у порівнянні з попередніми роками (таб. 3) [12, 13].

Таблиця 3

Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) в економіку області за роками [12, 13]

Обсяг на 1 січня (млн. дол. США)					На 31.12.2014 р.	На 01.10.2015 р.
2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.		
363,7	364,4	348,5	406,4	437,5	376,6	317,7

71,8 % загального обсягу акціонерного капіталу (інвестицій), а це 270,6 млн. дол. США, внесено з країн Європейського Союзу, з інших країн світу – 106,0 млн. дол. США (28,2%). Інвестиції надійшли з 48 країн світу. Основними країнами-інвесторами є Кіпр, Німеччина, Австрія, Японія, Польща, Нідерланди, США, на які припадає 71,0% загального обсягу всіх інвестицій [13].

301,8 млн. дол. США (80,1%) зосереджено на підприємствах промисловості, у т. ч. переробної – 298,9 млн. дол. США; добувної промисловості і розроблення кар'єрів – 1,2 млн. дол. США; водопостачання, каналізації, поводження з відходами – 1,3 млн. дол. США; з постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря – 0,4 млн. дол. США. У підприємства з виробництва автотранспортних засобів, причепів та напівпричепів та інших транспортних засобів внесено 111,6 млн. дол. США прямих інвестицій; виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів – 34,0 млн. дол. США;

виробництво меблів, іншої продукції, ремонт і монтаж машин та устаткування – 37,1 млн. дол. США; виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічну діяльність – 24,1 млн. дол. США. У транспорті, складському господарстві, поштовій та кур'єрській діяльності акумульовано 22,8 млн. дол. США (6,1%); операціях з нерухомим майном – 14,8 млн. дол. США (3,9%); тимчасовому розміщенні й організації харчування – 13,4 млн. дол. США (3,6%); у сфері оптової та роздрібною торгівлі, ремонту автотранспортних засобів та мотоциклів – 10,1 млн. дол. США (2,7%) [13].

Обсяг прямих іноземних інвестицій за видами економічної діяльності показано в табл. 4.

На кінець 2014 року борги підприємств Закарпатської області за позиками, торговими кредитами та іншими зобов'язаннями перед іноземними інвесторами становили 67,8 млн. дол. США.

Станом на 1 жовтня 2015 року обсяг прямих

іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) дещо зменшився та склав 317,7 млн. дол. США. Основні країни-інвестори: Нідерланди – 41,0 млн. дол. США (12,9%); Німеччина – 36,9 млн. дол. США (11,6%); Польща – 36,1 млн. дол. США (11,4%); Австрія – 32,5 млн. дол. США (10,2%); США – 28,2 млн. дол. США (8,9%); Угорщина – 20,1 млн. дол. США (6,3%); Італія

– 15,1 млн. дол. США (4,7%) [12].

Основна інвестиційна активність зосереджена біля найбільших населених пунктів регіону – Мукачева, Ужгорода, Берегова.

На рис. 1 показані темпи зростання обсягу прямих іноземних інвестицій по містах Закарпатської області.

Таблиця 4

Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) в економіку області за видами економічної діяльності [13]

Вид економічної діяльності	Обсяг на 1 січня					На 31.12.2014 р.
	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	
Усього	363688,8	364340,7	348456,6	406360,2	437538,7	376615
Сільське, лісове та рибне господарство	3091,4	1946,4	2005,6	4945,6	3157	2618,6
Промисловість	277474,1	273165	253213	302100,2	339851,1	301755,3
Будівництво	6056,4	8359,1	4223,6	3886,2	1938,3	2607
Оптова та роздрібна торгівля	10843,4	9071,8	15670	23608	15023,8	10103,6
Транспорт, поштова та кур'єрська діяльність	17032,7	24203,8	28878,5	30195,5	29161	22800,8
Тимчасове розміщення й організація харчування	9140,8	8925,4	16899,4	17317,9	18797,1	13379,1
Інформація та телекомунікації	1499,9	2424,6	338,4	252,6	253	192
Фінансова та страхова діяльність	149,7	183,1	177,8	179,3	55,9	50,1
Операції з нерухомим майном	34234,9	28839,8	17579,2	16217,1	18532,4	14801
Професійна, наукова та технічна діяльність	1130,5	270	2248,6	1363,3	1556,3	328,3
Адміністративне та допоміжне обслуговування	2603,3	6333	6449,5	6018,5	8970,1	7780,3
Охорона здоров'я та надання соц. допомоги	247,4	240,6	741,8	204,8	217,5	174,8
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	184,3	378,1	31,2	71,2	25,2	24,1

Залучення іноземних інвестицій у економіку має як переваги, так і недоліки. До переваг можна віднести: створення стратегічних альянсів між вітчизняними та зарубіжними підприємствами, використання іноземного досвіду організації та

управління, збільшення обсягів капіталовкладень, впровадження сучасних технологій у виробництво, підвищення рівня зайнятості населення та професійної кваліфікації кадрів, прискорення темпів структурної перебудови економіки.

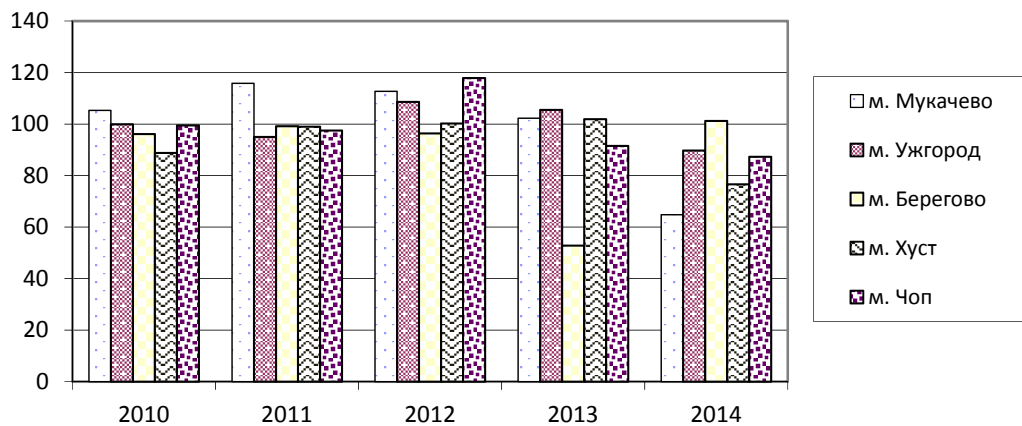

Рис. 1. Темпи зростання (зменшення) обсягу прямих іноземних інвестицій по містах Закарпатської області (у % до попереднього року) [13]

Недоліки – збільшення залежності від іноземного капіталу, трансферт частини прибутків за

кордон, жорстка експлуатація вітчизняних сировинних ресурсів, витіснення з ринку внутрішніх виробників та

постачальників [2].

Щодо економіки України, для якої характерні деформована галузева та просторова структура розподілу прямих іноземних інвестицій, особлива увага повинна бути приділена значенню локальних (місцевих) переваг як факторів, що визначають рішення інвесторів щодо напрямів і масштабів капіталовкладень. Локальні переваги можуть виступати в найрізноманітніших формах: у вигляді наявності ресурсів, пільгового податкового та митного режиму, значних розмірів споживчого ринку, розвиненої інфраструктури, соціально-культурної близькості і безлічі інших. Тому дуже важливо розглядати регіональні переваги регіонів України в аспекті залучення прямих іноземних інвестицій. Для цього представимо локальні переваги на рівні регіону у вигляді шести агрегованих груп, що впливають на рішення інвестора про здійснення вкладень в той чи інший регіон [9]:

- економічні (рівень заробітної плати, освіти, валового регіонального продукту);
- розвиток інфраструктури (соціальні, транспортні, інженерні засоби);
- інституційні (рівень злочинності, якість правової системи);
- відкритість регіону для зовнішньоекономічних відносин (розвиток зовнішньої торгівлі, міжнародні фінансові операції);
- географічні (клімат, наявність порту, відстань до столиці);
- регіональна економічна політика (інвестиційний рейтинг, обсяг внутрішніх приватних та державних інвестицій).

Ці всі фактори формують інвестиційний клімат регіону та впливають на рівень його інвестиційної привабливості. Інвестиційна привабливість регіону оцінюється за 5 категоріями: інвестиційний потенціал, інвестиційний клімат, інвестиційна активність, інвестиційні ризики, екологічна складова [14].

Для подальшого покращення інвестиційного клімату України загалом на сьогодні першочерговим є питання вдосконалення нормативно-правової та організаційної бази задля покращення дієздатності механізмів забезпечення сприятливого інвестиційного клімату та підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки.

У цьому напрямку вже здійснено наступні кроки [10]:

- створене відповідне правове поле для подальшого зростання обсягів іноземного інвестування

та розвитку державно-приватного партнерства. Законодавством України надано гарантії діяльності для інвесторів, покращено економічні та організаційні засади реалізації державно-приватного партнерства;

- до іноземних інвесторів на території України застосовується національний режим інвестиційної діяльності, тобто надано рівні умови діяльності з вітчизняними інвесторами, прямі іноземні інвестиції в Україні не підлягають націоналізації;

- задля підвищення захисту іноземних інвестицій Законом України від 16.03.2000 року № 1547 ратифікована Вашингтонська Конвенція 1965 року про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

У результаті дослідження інвестиційних процесів регіону було визначено економічну ситуацію, що склалася за період останніх років, важливість розвитку та використання локальних переваг у створенні позитивного інвестиційного іміджу регіону, наведено певні кроки щодо покращення інвестиційного клімату, адже від успішного залучення та використання інвестицій залежить рівень соціально-економічного розвитку як регіону, так і країни в цілому. Іноземний капітал забезпечує економічну ефективність за допомогою підвищення технологічного рівня виробництва за рахунок використання передових новітніх технологій, підвищення якості продукції, створення нових робочих місць, дотримання стандартів, у тому числі екологічних. Використовуючи іноземний досвід, здійснюється підготовка робочих кадрів, проводяться відповідні тренінги – розвивається так званий людський капітал. Створюється конкуренція на внутрішньому ринку, що позитивно впливає на якість продукції, що виготовляється. Проте є чимало чинників, які не дають у повній мірі розкрити інвестиційний потенціал регіону і, тим самим, перешкоджають економічному зростанню – нестабільна політична та економічна ситуація, недостатня державна, в тому числі фінансова, підтримка інвестиційної діяльності, зосередженість інвесторів в певних регіонах. Вдосконалення потребує і нормативно-правова база, впровадження новітніх підходів до корпоративного управління, підвищення рівня життя населення. Ці питання і досі залишаються не визначеними та потребують подальшого вивчення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Wells L. T. et al. Third world multinationals: The rise of foreign investments from developing countries //MIT Press Books. – 1983. – Т. 1.
2. Худавердієва В. А. Стратегія залучення іноземних інвестицій у економіку України / В. А. Худавердієва //Фінанси України. – 2010. – №. 6. – С. 62-71.
3. Боднар І. Р. Проблеми залучення іноземних інвестицій в Україну на сучасному етапі / І. Р. Боднар // Регіональна економіка. – 2009. – №. 4. – С. 62-70.
4. Ковальчук О. В. Формування та реалізація державної інвестиційної політики / О. В. Ковальчук // Проблеми науки. – 2004. – №. 12. – С. 16-17.

5. Пересада А. А. Інвестиційний процес в Україні / А. А. Пересада // К.: Лібра. – 1998. – Т. 392.
6. Захарін С. В. Перспективи інтеграції України у міжнародний інвестиційний ринок / С. В. Захарін // Фінанси України. – 2003. – № 9. – С. 102-112.
7. Іноземні інвестиції в Україні в умовах кризи: стан і перспективи розвитку / Т. Т. Гринів // Проблеми економіки та управління: [зб.наук.пр.] / відп.ред. Й.М. Петрович. – Л.: Вид-во Львів. політехніки, 2010. – С. 69-73.
8. Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 19.03. 1996 № 93/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80>
9. Богуславська С. І. Аналіз факторів залучення прямих іноземних інвестицій у регіони України / С. І. Богуславська // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015 – №4. – С. 674-678.
10. Стан інвестиційної діяльності в Україні [Електронний ресурс] / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>
11. Державна служба статистики України. Статистична інформація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
12. Головне управління статистики в Закарпатській області. Статистична інформація. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uz.ukrstat.gov.ua/statinfo/statinfo.html>.
13. Статистичний збірник «Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності» / Головне управління статистики у Закарпатській області. За ред. Г. Д. Гриник. – Ужгород – 2015.
14. Петровська С. А. Оцінка інвестиційної привабливості регіону: методичний аспект / С. А. Петровська // Mechanism of Economic Regulation. – 2013. – № 2. – С. 113-126.
15. Корж М. А. Пряме іноземне інвестування в умовах фінансової глобалізації / М. А. Корж // Фінанси України. – 2011. – №12. – С. 61-76.
16. Davidson K. Strategic investment theories // Journal of Business Strategy. – 1985. – Т. 6. – № 1. – С. 16-28.

Лендел Оксана Михайловна

АНАЛИЗ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ХОЗЯЙСТВУЮЩИХ СУБЪЕКТОВ ЗАКАРПАТСКОЙ ОБЛАСТИ

В статье рассмотрены инвестиции как важный фактор социально-экономического развития региона и как составная часть экономической стратегии развития Украины в целом. Определено, что привлечение инвестиций способствует экономическому и социальному росту региона, внедрению новых технологий, повышению эффективности и качества производства, созданию качественного человеческого капитала. Определены основные типы предприятий, в рамках которых осуществляется инвестирование на международном уровне (дочерняя компания, ассоциированная компания, предприятие-партнер). Также рассмотрена важность использования локальных преимуществ региона для повышения инвестиционной привлекательности и основные факторы, определяющие инвестиционный климат (наличие ресурсов, развитие инфраструктуры, открытость региона для внешнеэкономических отношений, состояние региональной экономической политики, размеры потребительского рынка, уровень преступности, климатические условия, уровень образования, уровень валового регионального продукта). Проанализированы объемы привлечения прямых иностранных инвестиций в регион за последние годы. За 2014-2015 годы установлено существенное уменьшение поступления инвестиций по сравнению с предыдущими периодами. Наибольшие поступления наблюдаются в таких сферах, как промышленность и транспортная деятельность. Инвестиционная активность сосредоточена возле основных городов области, то есть неравномерно. В статье выявлены основные преимущества и недостатки привлечения иностранных инвестиций, а также потенциальные возможности региона, рассмотрены направления государственного содействия развитию в отношении иностранного инвестирования. Целью статьи является анализ инвестиционной активности в регионе. Для решения поставленных задач в статье использованы такие методы научного исследования – анализ, синтез и сравнение, метод расчета. Результаты исследований приведены в таблицах и диаграмме. Теоретической основой являются научные труды отечественных и зарубежных ученых, а также данные Управления статистики, на основе которых проанализированы объемы прямых иностранных инвестиций по годам, по видам экономической деятельности, их территориальное распределение и темпы роста в сравнении с предыдущими периодами. Дальнейшего исследования требуют вопросы совершенствования правовой и нормативной базы по эффективности привлечения и использования иностранных инвестиций, а также шаги по созданию положительного имиджа региона на международном уровне.

Ключевые слова: инвестиции, прямые международные инвестиции, регион, развитие, инвестиционная привлекательность, инвестиционный климат.

Lendiel Oksana M.

ANALYSIS OF FOREIGN INVESTMENT ACTIVITY OF TRANSCARPATHIAN BUSINESS ENTITIES

The investment as important factor in the region's social and economic development has been considered in the article and as the part of the economic development strategy of Ukraine as a whole. Attracting investment contributes to economic and social growth of the region, introduction of new technologies, increase of production efficiency, creating quality human capital. The main types of international enterprises are a subsidiary, associate, business partner. Also the importance of local advantages of the region to increase the investment attractiveness and the main factors that determine the investment climate have been considered: the availability of resources, infrastructure, region's openness for foreign

economic relations, the state of regional economic policy, size of the consumer market, crime rate, climate, level of education etc. The volume of region's foreign direct investments in recent years has been analyzed. During 2014-2015 years, a significant decrease of direct foreign investments in comparison with previous years has been found. The largest flow observed in areas such as industry and transport operations. Investment activity is concentrated around the main cities of the region. Main advantages and disadvantages of attracting foreign investments and the potential of the region have been determined. The aim of the article is analysis of investment activity in the Transcarpathian region. The following general scientific methods have been used: analysis, synthesis and comparison, statistics and calculation method. The research results are presented in charts and diagram. Further research should concern the need to improve the legislative framework for attracting and effective use of foreign investment, create specific steps to build a positive international image of the Transcarpathian region as well.

Keywords: investment, foreign direct investment, region, development, investment attractiveness, investment climate.

Одержано 11.03.2016 р.

УДК 332

Ліба Наталія Степанівна,
к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування та маркетингу,
Мукачівський державний університет

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ТЕОРІЙ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В ЕВОЛЮЦІЙНОМУ ПОРЯДКУ

У багатьох країнах світу регіональна політика перетворилася на один із найважливіших чинників економічного і соціального розвитку. У країнах з розвинутою ринковою економікою регіональна політика формується під впливом різних теорій, в яких намагалися обґрунтувати частку втручання держави в економічні процеси, що відбуваються в країні, взаємовідносини між державою й регіоном (громадою), а також питання ефективного використання продуктивних сил. У статті систематизовано та проаналізовано теорії та парадигми регіонального розвитку. Дослідження спрямовано на узагальнення та систематизацію існуючих теоретичних підходів до економічного регіонального розвитку з метою визначення можливості їх використання у процесі оптимізації регіональної політики в Україні. При проведенні дослідження використані такі методи, як аналіз та синтез, теоретичного узагальнення. Зроблено акцент на найбільш впливових напрямках в теорії регіонального розвитку. Проведене дослідження засвідчило, що сучасна економічна наука містить низку альтернативних теорій та моделей розвитку регіонів (динамічних та просторового розвитку). Найбільш впливовими напрямами в теорії регіонального розвитку, які набули широкого визнання є: неокласичні теорії (побудовані на виробничій функції); теорії кумулятивного росту (синтез неокейнсіанських та інституціональних моделей); теорії регіонального зростання за рахунок конкурентних переваг регіону (пояснюють зростання, яке є результатом конкуренції); сучасні теорії (опираються на регіональні кластери, ланцюги доданої вартості, економетричні моделі просторових лагів, інноваційні чинники). Практична значущість одержаних результатів полягає у можливості їх використання у процесі визначення ролі та масштабів втручання держави в економічні процеси, які відбуваються в регіоні, а також взаємовідносини між державою і регіоном. Проведений аналіз сприятиме теоретичному обґрунтуванню формування та реалізації ефективної регіональної політики та зменшенню диспропорції між найбільш розвинутими та найбагатшими регіонами, що є вкрай актуальним в умовах економічної кризи. Подальші дослідження будуть спрямовані на концептуалізацію об'єктної моделі сучасного регіонального розвитку.

Ключові слова: регіон, регіональний розвиток, теорії регіонального розвитку, регіональна політика.

ВСТУП

Постановка проблеми. Формування концепцій регіонального розвитку на науковій основі – це необхідна умова забезпечення стабільного розвитку та підвищення конкурентоспроможності територій.

Тенденції, проблеми і суперечності функціонування країн та окремих регіонів обумовили

виникнення низки теорій і концепцій регіонального розвитку. Незважаючи на те, що функції теорій регіонального розвитку видаються певною мірою обмеженими і невизначеними, в їх основі лежить логіка коливання важливості даних теорій. Кожна теорія відображає важливість чинників, які у певний проміжок часу та за певних умов є актуальними. Аналіз еволюції та ключових елементів існуючих